

Jaarverslag 2023

Cultureel erfgoedcelwerking Erfgoed

Viersprong

Inleiding

Voor u ligt het inhoudelijk jaarverslag 2023 van de erfgoedcelwerking van Erfgoed Viersprong.

Een jaar met heel wat mooie projecten: Cyrcus, de opstart van het project rond 50 jaar E17, de van het opstart traject Erfgoed en welzijn, verschillende wijkprojecten etc. Deze projecten kregen veel zichtbaarheid en een uitgebreid en dankbaar publiek. Voor velen werd duidelijk dat erfgoed en erfgoedwerking veel diverser is dan gedacht, en dat het ook een maatschappelijke functie kan vervullen. Daarnaast vergden ook heel wat beleidszaken de aandacht: de impact van de regiovorming en enkele fusies was duidelijk te voelen in het werkingsgebied van Erfgoed Viersprong. Er waren ook nieuwe opportuniteiten zoals de interesse om in de toekomst ook een bovenlokale cultuurwerking in de regio op te richten. Uiteraard liep ook de reguliere werking door, hoewel sommige acties door de focus op projecten en beleidsuitdagingen dit jaar wat minder aan bod kwamen.

Halfweg de beleidsperiode kijken we terug op een mooie eerste drie jaren, en blikken vooruit om ook de resterende drie jaar de ingeslagen paden verder te verdiepen.

Dit jaarverslag werd goedgekeurd op de raad van bestuur van 20 maart 2023 en de klankbordgroep van 27 maart 2023.

Doelstellingen

1. Zorg voor cultureel erfgoed

SD 1: Erfgoed Viersprong stelt de zorg voor de cultureel-erfgoedcollecties voorop. Dit realiseert ze met een blijvende en geoptimaliseerde dienstverlening, versterkt door een meer strategische erfgoedzorg-benadering.

OD 1.1: Erfgoed Viersprong stimuleert en ondersteunt de erfgoedactoren in de regio bij het uitwerken van een visie en strategie m.b.t. hun eigen collectie. Erfgoed Viersprong ontwikkelt samen met het veld een regiobrede collectievisie als kader voor de eigen werking en die van de erfgoedactoren.

Erfgoed Viersprong promoot om vanuit een onderbouwde visie met collecties om te gaan.

Collectievisie en -strategie voor individuele actoren Ondersteuning Gemudes

Na de afwerking van de inventarisatie in het depot (eind 2022) en een winterstop, kwamen alle betrokkenen rond het Gemudes (gemeentebestuur, ambtenaren, vrijwilligers en Viersprong) samen om de stand van zaken en aanpak op langere termijn te bespreken. Vanuit Erfgoed Viersprong werd de opgemaakte inventaris gepresenteerd en enkele pistes voor de toekomst (algemene visievorming, potentieel waarderings- en herbestemmingstraject, toelichting methodieken) voorgelegd. Er werd afgesproken om gezamenlijk tot een duidelijke en gedragen visie rond de collectie te komen en dit als basis te hanteren voor verdere waardering en herbestemming. Ten slotte werd een gezamenlijk bezoek gebracht aan de nieuwe locatie waarnaar het depot zou verhuizen.

In het voorjaar van 2023 werd echter een schimmel gevonden in de opslagplaats van de resterende collectie. Deze plek ging in verzegeling voor verder onderzoek en behandeling en bleef de rest van

het jaar ontoegankelijk. Het was de wens van de betrokkenen om het hele traject *on hold* te zetten tot de hele collectie weer vrijgegeven werd. Hierdoor werd het hele traject rond het Gemudes tijdelijk op pauze gezet.

Ondersteuning LoS

Zie OD 1.4.

Religieus erfgoed

Erfgoed Viersprong ondersteunt de beheerders van religieus erfgoed op eenzelfde manier in de gehele regio. Dit vertaalt zich in een gezamenlijke aanpak van de inventarisatie, en in tweede instantie ook het streven naar een eengemaakte aanpak van de waardering van de collectie (zie ook OD 1.2 en 1.3). Op de pooldag van 13 maart 2023 werd met de collega's binnen referentieregio Gent (cultuurregio Leie Schelde en Comeet) onderzocht of we een gemeenschappelijke aanpak en visie rond religieus erfgoed voor de hele referentieregio kunnen uitwerken. Dit resulteerde in een gezamenlijke overzichtsnota waarbij heel wat raakpunten duidelijk werden.

Algemene sensibilisering

In 2023 zouden we onderzoeken hoe we privéverzamelaars en kleine collectiehouders kunnen sensibiliseren rond visie en aanpak van hun collectie. Helaas werd hier de tijd niet voor gevonden wegens andere prioriteiten. We namen dit mee in ons actieplan van 2024.

Aanvulling veldtekening

De bestaande veldtekening van erfgoedcollecties in de regio's wordt permanent aangevuld. Op deze wijze wil Erfgoed Viersprong een zo volledig mogelijk beeld krijgen op de collecties, actoren en hun stand van zaken in de regio. In januari 2023 werd een bezoek gebracht aan de collectie van het college van Melle, een zeer uitgebreide en diverse collectie. Op langere termijn wordt bekeken op welke manier deze kan ondersteund worden naar visievorming, behoud en beheer en inventarisatie.

OD 1.2: Erfgoed Viersprong biedt beheerders van roerend cultureel-erfgoedcollecties ondersteuning bij de registratie en inventarisatie van hun collecties of bij de actualisatie van reeds geïnventariseerde collecties

Ondersteuning Gemudes

Zie ook OD. 1.1. Door een schimmelproblematiek was de resterende collectie van het Gemudes in 2023 niet toegankelijk. Dit traject wordt terug opgestart als de collectie wordt vrijgegeven. Dit staat ingeschreven in het actieplan voor 2024.

Inventarisatie & actualisatie van religieus erfgoed

De actualisatie van de inventaris van de kerk van Bottelare werd in 2022 afgerond. In 2023 werd de inventaris ingevoerd in het Erfgoedregister. De actualisatie van de inventaris van Balegem liep verder en werd eind maart 2023 afgerond. Ook deze inventaris werd ingevoerd in het Erfgoedregister.

Erfgoedzorgtraject messenmaker Antoine Van Loocke

Het traject met Antoine Van Loocke startte in 2022 en kende een vervolg in 2023 met een meester-leerlingtraject en de ontwikkeling van een tentoonstellingsvitruine in de bibliotheek van Oosterzele (cfr. 1.5). Het meester-leerlingtraject werd uitvoerig gedocumenteerd met beeldmateriaal. Dit materiaal werd duurzaam bewaard ter documentatie van het proces en het ambacht. In 2023 kregen nieuwe delen van de collectie van Van Loocke een bestemming in het MOT.

Registratie en inventarisatie nieuwe collecties

Wanneer Erfgoed Viersprong nieuwe collecties op het spoor kwam, werden de beheerders gesensibiliseerd over het belang van een goede inventaris. De tools die in het verleden ontwikkeld werden of bestaande Vlaamse tools, worden aangereikt ter ondersteuning.

In de lopende projecten werd het aanwezige erfgoed in kaart gebracht en geïnventariseerd.

- CyRCuS: de fotocollectie van Harry Malter werd gedigitaliseerd en opgenomen in de beeldbank Land van Rode.
- Wij van de Wijk Meerstraat: Het project bracht oude kermisaffiches, foto's en filmmateriaal op 16mm en 8mm naar boven. De digitalisatie hiervan startte in 2023 en wordt in 2024 verder afgerond.

OD 1.3: Erfgoed Viersprong bepaalt, o.b.v. de reeds ontwikkelde expertise op Vlaams niveau, een specifieke strategie en aanpak voor de waardering en herbestemming van religieuze erfgoedcollecties en gemeentelijke musea. Ze biedt ondersteuning bij de toepassing ervan

Waardering van museale collecties: Gemudes

Zie ook OD. 1.1

Voor het Gemudes lichtte Erfgoed Viersprong de methodiek en mogelijkheden van een waarderings- en herbestemmingstraject toe. Er werd beslist om eerst te focussen op de verdere inventarisatie, de verhuis van het depot, en visievorming en daarna de waardering aan te vatten. De schimmelinfectie in de collectie doorkruiste echter de planning.

Waardering religieus erfgoed

Erfgoed Viersprong begeleidde het herbestemmingstraject verder van de Sint-Amanduskerk van Moortsele dat in 2021 startte. Op 5 april 2023 werd het eindverslag van het traject opgeleverd door PARCUM en werden de religieuze objecten ingedeeld in verschillende herbestemmingscategorieën. Waar nodig werd i.s.m. PARCUM contact gelegd met organisaties waar de religieuze objecten een nieuwe bestemming konden vinden. Erfgoed Viersprong ondersteunde de leden van het kerkbestuur met de praktische uitvoering van de herbestemming van de religieuze objecten. De begeleiding bij de herbestemming van het gebouw dat verkocht/verhuurd zal worden, gebeurde door de IOED.

Zie ook O.D. 1.1

OD 1.4: Erfgoed Viersprong breidt haar expertise en ondersteuning m.b.t. behoud en beheer van collecties uit in lijn met de noden en uitdagingen van het cultureel-erfgoedveld in de regio. Hierdoor verbetert de zorg voor en de bewaaromstandigheden van het cultureel erfgoed in de regio.

Expertise-opbouw

Een teamlid van Erfgoed Viersprong is lid van de collegagroep Erfgoedzorg, een manier om de eigen expertise te vergroten en op de hoogte te blijven van de ontwikkelingen binnen de andere erfgoedcellen.

Een teamlid van Erfgoed Viersprong volgde de vorming 'In goede handen. Depotinrichting als sleutel tot een efficiënt collectiebeheer' (georganiseerd door Faro).

Algemene sensibilisering

Erfgoed Viersprong is deel van de erfgoedcellenwerkgroep om een zeer laagdrempelige infofolder rond behoud en beheer uit te brengen voor erfgoedvrijwilligers. Een initiatief van Zuidwest. Erfgoed Viersprong communiceerde en stimuleerde de groepsaankoop duurzaam verpakkingsmateriaal van de provincie Oost-Vlaanderen. Deelnemers konden een deel van hun aankoopbedrag laten terugbetalen door Erfgoed Viersprong (betaling met gemeentelijke middelen). Een organisatie tekende hierop in in 2023.

Advies op maat

Erfgoed Viersprong verleende advies rond de bewaaromstandigheden en behoud en beheer van de collectie van het LoS in een weinig geschikt depot (oude loods) en werkte hiervoor enkele alternatieve scenario's uit, na o.a. overleg met CAG en Faro. Samen met de gemeente wordt verder bekeken op welke manier dit in een algemene lange-termijnvisie voor het LoS en de collectie kan gepast worden.

OD 1.5: Erfgoed Viersprong zet in op het borgen van het immaterieel erfgoed in al zijn diversiteit in de regio, met de focus op bewustwording bij de erfgoedgemeenschappen en inwoners.

Integrale dienstverlening en ondersteuning

Erfgoed Viersprong had in elke doelstelling en actie aandacht voor de koppeling tussen immaterieel, roerend erfgoed en/of onroerend erfgoed. In 2023 was dit o.a. het geval bij het project Wij van de Wijk (cfr. 3.1), CyRCuS, mobiliteitsproject (zie OD 3.2).

Immaterieel erfgoed kreeg evenwaardig aandacht in de communicatievoering van Erfgoed Viersprong (nieuwsbrieven, social media, persberichten).

Erfgoed Viersprong verleende advies aan erfgoedgemeenschappen mbt hun vragen. In 2023 was dit o.a. bij de restauratie van de Bacchusreuzen, Sint-Elooisprocessie ...

Aandacht voor diversiteit verscheidenheid van het ICE in de regio

Het sensibiliseringsproject "wat bezielt hen" dat in 2020 werd opgestart, werd verdergezet in 2023 met een focus op de meester-leerlingtrajecten. Aangezien de trajecten tot eind december liepen, werden slotgesprekken ingepland voor begin 2024.

De inventarisatie en sensibilisering werd verdergezet. ICE-beheerders werden gestimuleerd om zich te registreren op www.immaterieelerfgoed.be. Er werd ingespeeld op de campagne 'zo goed voelt immaterieel erfgoed'. Verschillende lokale personen maakten een persoonlijke affiche aan (o.a. boekbinder Stan Verhoeven, messenmaker Antoine Van Loocke)

Ambachten: meester-leerlingbeurzen e.a.

Er werden door de Vlaamse overheid twee beurzen toegekend in regio Viersprong. We volgden de trajecten op, namen het mee in onze communicatie en zetten mee onze schouders onder de verduurzaming ervan.

- 'Recuperatie van afvalmaterialen met een doorstart naar hedendaags functioneel design in het ambacht van messenmaker': het traject werd intensief mee opgevolgd. Erfgoed Viersprong nam een sterk bemiddelende rol op die in de praktijk nodig bleek binnen dit traject. Daarnaast boden we advies m.b.t. het audiovisueel documenteren van het maakproces, en communicatieve ondersteuning. We faciliteerden lokale samenwerkingen met o.a. Keramiekatelier Aster en Jasmien (Oosterzele).
- 'Azalea en Rhododendronveredeling': ook bij dit project was er een opvolging met o.a. een bezoekmoment in het midden van het traject, communicatieve ondersteuning, faciliteren van lokale samenwerking (bv. Ambrosiana).

- Restauratiebeeldhouwer van architectuur, onroerend erfgoed en kunstpatrimonium': het leertraject startte pas in september. Er werd reeds één opvolgingsmoment opgezet.

Sociale praktijken

Erfgoed Viersprong bood ondersteuning bij lokale borgingstrajecten en projecten rond feest(cultuur), reuzencultuur, religieuze tradities, gewoonten/gebruiken

- Ambrosiana 2023 (Lochristi): input participatieve acties, netwerkfunctie
- Sint-Elooisviering (Merelbeke): bedreiging van het voortbestaan. De Sint-Elooisviering ging in 2022 niet door. Erfgoed Viersprong nam in 2023 de rol op van brugfiguur en bood communicatieve ondersteuning aan de betrokkenen. De viering ging toch terug door en tegen alle verwachtingen in kende ze in 2023 terug een mooie opkomst van rond de 150 personen.
- Aandacht voor religieuze tradities binnen het 'Wij van de Wijk'-project (cfr. OD 3.1), n.a.v. Reveil.
- Participatief documenteren van immaterieel erfgoed van truckchauffeurs (cfr. 3.2 Mobiliteitsproject)
- Verdere algemene ondersteuning bij het borgen van Houtem Jaarmarkt (Sint-Lievens-Houtem). Erfgoed Viersprong was betrokken bij de klankbordgroep, vertegenwoordigde Sint-Lievens-Houtem op de Unesco-bijeenkomst in Brussel, en zette i.s.m. Heemkunde Houtem en de gemeente binnen het CyRuSproject een samenwerking op.

Project 'CyRCuS. De parade is hier!'

Het project '[CyRCuS. De parade is hier!](#)' kijkt niet enkel naar het circusverleden van de streek. Evenzeer werpt het een blik op vandaag. Een jaar lang zetten we samen met vele partners het lokaal circusverleden, -heden en zijn evolutie in de kijker. Met een brede waaier aan activiteiten voor een breed publiek. Het projectjaar werd afgetrapt op Erfgoeddag en loopt nog tot maart 2024.

CyRCuS is:

- Een parade: 'parade maken' is zoveel als de voorstelling van de artiesten, reclame maken voor de vertoning. De [projectwebsite](#) presenteert een digitale parade van circuspersonen die vroeger en nu iets betekenden in de streek.
- Een beeldverhaal: CyRCuS brengt vier beeldverhalen, doorspekt met lokale feiten en gestoffeerd met historisch beeldmateriaal. Een duik in het circusverleden, met info over het circusvak aanleren, het leven onderweg, type acts en circuslocaties.
- Een programma: van tentoonstellingen in Destelbergen en Sint-Lievens-Houtem, voorstellingen in het Cultuurhuis Merelbeke en GC De Kluize, lezingen, tot initiaties voor kinderen. Het brede publiek kon proeven van het circus vandaag, of meer leren over het circus van vroeger.
- Een lespakket : vanuit het thema circus kan je op veel leerdoelen inzetten. Samen met [Oetang Learning Designers](#) werken we aan een educatief STEAM-pakket met een vleugje 'mens en maatschappij' voor het 4^e-6^e leerjaar. Vanuit de thema's en personen uit het lokaal circusverleden. Het pakket is beschikbaar vanaf september '23.

Erfgoed Viersprong nam de algemene projectcoördinatie en communicatie op zich. Daarnaast zetten we in op het opsporen van nog onbekende circuscollecties, enkele activiteiten binnen het

programma (met focus op de lezingen en tentoonstellingen), en de ontwikkeling van het educatief pakket.

Programma

Vanuit de gemeenten werd in 2023 een mooi cultuurprogramma samengesteld en aangeboden.

Een overzicht:

- Twee tentoonstellingen:
  - o 'Harry Malter. Van dierencircus naar familiepark' (Destelbergen) (samenwerking tss. Cultuurdienst Destelbergen, Erfgoed Viersprong, GeMuDes, DSMG, Heemkundige Kring De Oost-Oudburg, Familiepark Malter en Huis van Alijn)
  - o Expo circusverleden op Houtem Jaarmarkt (samenwerking tss Heemkunde Houtem, Cultuurdienst en Erfgoed Viersprong)
- Twee lezingen i.s.m. Erfgoed Viersprong:
  - o 'Het rijke Vlaamse circusverleden', André De Poorter (Destelbergen)
  - o 'Belgische circusartiesten in Amerika', Gwendolien Sabbe (Cultuurhuis Merelbeke)
- Tien voorstellingen, waarvan zes ook gericht op kinderen.
- Vijf activiteiten waarbinnen het thema circus gekozen werd als randanimatie of insteek, met als doelpubliek kinderen en families (o.a. Halloweenocht Sint-Lievens-Houtem, Buiten Speeldag)
- Twee circusworkshops op Kunstendag voor kinderen (Cultuurhuis Merelbeke)
- Voorstelling cultuurseizoen GC De Kluize ('23-'24) in teken van circus.

Educatief pakket

Een circusartiest heeft een belangrijke oproep voor de klas. Hij wil een nieuwe show brengen, maar zoekt inspiratie. Hij denkt dat hij die kan vinden in het rijke circusverleden van de streek rond Gent. En bij de leerlingen! Is jouw klas klaar voor de uitdaging? **Circusartiesten uit het verleden. De Slotshow'** is een speels, leerrijk en kant-en-klaar lespakket dat leerlingen van het 4de tot 6de leerjaar uitdaagt om het verleden te verkennen én hun eigen creativiteit aan te wakkeren. Ze verkennen verschillende leergebieden en dat vanuit het fascinerende circusthema. Het werd ontwikkeld door Oetang Learning Designers en via een veellagige communicatie tot bij de leerkrachten in de regio, het Gentse en Vlaanderen gebracht (o.a. flyer, klascement, via communicatiedienst Stad Gent)

Stagiair

Annelyn Heida, student Publieksgeschiedenis UGent, vervulde haar stage in maart-april 2023.. Annelyn bood algemeen ondersteuning binnen het project, werkte het beeldverhaal uit (digitale publiekvertaling van het opgespoord circuserfgoed/verleden) en zorgde i.s.m. de gemeente Destelbergen voor de digitalisatie van een nog onbekende fotocollectie van Harry Malter.

Permanente expo 'Van graan tot brood' – Antoine Van Loocke

Antoine Van Loocke, Erfgoed Viersprong en bibliotheek Oosterzele werkten samen aan de realisatie van een mini-expo over het oeuvre van Oosterzele naar Antoine Van Loocke in de bibliotheek. De expo vertelt het verhaal van het mes als gebruiksvoorwerp. Van het broodmes ter ere van 900 jaar Balegem tot een selectie van 'patattenschellers', botermesjes, sikkels en kruidenbijtjes. De diversiteit aan objecten toont de brede waaier aan grondstoffen en technieken die Van Loocke in zijn werk hanteert. Dit alles vanuit zijn circulair principe 'designing out waste'. Daarnaast werd het borgingstraject van Van Loockes archief en collectie verder gezet, met in 2023 o.a. een nieuwe overdracht van enkele messen aan het MOT.

Open Monumentendag 2023: thema ‘Living Heritage’ – immaterieel erfgoed

In 2023 wordt wereldwijd de 20ste verjaardag van de Unesco 2003 conventie voor het borgen van immaterieel cultureel erfgoed gevierd. De Europese Open Monumentendagen sluiten zich hierbij aan. Ook voor regio Viersprong zochten we de synergie op. Helaas konden we geen actoren bereid vinden om hierop in te zetten.

OD 1.6: Cultureel erfgoedcollecties worden verder gedigitaliseerd en digitale collecties worden via databanken bewaard en ontsloten in lijn met de digitale visie van Erfgoed Viersprong en het Vlaams beleid.

Erfgoedbank Land van Rode

De erfgoedbank Land van Rode is een digitale databank die cultureel erfgoed en ‘zwerfgoed’ digitaal toegankelijk maakt voor een breed publiek. Met de erfgoedbank maakt de erfgoedcel het mogelijk om erfgoed uit privécollecties te digitaliseren en te ontsluiten.

Via interactieve toepassingen zoals het opvragen van hoge resolutiebeelden en reacties plaatsen bij foto's wordt de bezoeker uitgenodigd eventueel ontbrekende informatie bij het beeldmateriaal aan te vullen.

In voorjaar 2023 werd de Erfgoedbank onder andere aangevuld met een collectie rond circuserfgoed en wijkproject (zie ook O.D. 1.5)

In 2023 bezochten 14.377 bezoekers de erfgoedbank, de gemiddelde bezoekduur bedroeg 1:33 minuten. De meerderheid van de bezoekers (83%) vond de erfgoedbank via een zoekmachine (vnl. google); 12,1% surfte direct naar de erfgoedbank. Ongeveer 8.5% waren terugkerende bezoekers. Er werden in 2023 een 50-tal beelden in hoge resolutie aangevraagd.

Oost-Vlaamse afstemmingen erfgoedbanken

Binnen de Oost-Vlaamse erfgoedcellen werd in de beleidsplannen de wens uitgesproken om het potentieel van een gezamenlijke erfgoedbank te onderzoeken. Dit zou de hoge hostingkosten voor de individuele erfgoedcellen beperken én gebruiksvriendelijker zijn voor het publiek.

Na de onderzoekstappen in 2021 en 2022 werd bleek er te weinig gedragenheid en overeenstemming om tot een Oost-Vlaamse erfgoedbank over te gaan.

Vervolgens overlegde Erfgoed Viersprong met enkele collega-erfgoedcellen hun ervaring met Whirly-Gig als partner. Hun aanbod (eveneens Collective Access), functionaliteiten en kostprijs, zouden ook voor de Erfgoedbank Land van Rode interessant kunnen zijn. Er werd ingeschreven in het actieplan van 2024 om dit verder te onderzoeken.

Erfgoedinzicht.be en Erfgoedregister

Zie ook O.D. 1.2

Alle kerkbesturen van de Viersprongregio hebben een collectie aangemaakt in het Erfgoedregister. Erfgoed Viersprong begeleidde ook in 2023 kerkbesturen bij login en gebruik van het Erfgoedregister. In een aantal gevallen voerde Erfgoed Viersprong wijzigingen in het Erfgoedregister door voor de kerkbesturen, op vraag van het kerkbestuur zelf.

Nieuwe Vlaamse Erfgoedddatabank

Een personeelslid is lid van de collegagroep digitaal en volgt van daaruit de ontwikkelingen rond de nieuwe databank op. Ook de toelichtingen door Meemoo werden bijgewoond.

2. Zichtbaarheid, bekendheid en participatie

SD 2: Erfgoed Viersprong ondersteunt de erfgoedactoren in de regio en ontwikkelt eigen initiatieven met het oog op een grotere bekendheid en zichtbaarheid van het cultureel erfgoed in de regio, alsook een grotere en bredere participatie.

OD 2.1 Erfgoed Viersprong stimuleert aantrekkelijke eigentijdse presentaties van cultureel-erfgoedcollecties in de musea en op digitale platformen. Ze inspireert, ondersteunt en ontwikkelt verfrissende initiatieven om het cultureel erfgoed meer buiten de muren van de traditionele toonplekken of depots te brengen.

Erfgoeddag 2022

Erfgoeddag:

De erfgoedcel trad op als regionale coördinator. We overlegden regelmatig met de nationale coördinatieceel Erfgoeddag en de andere erfgoedcellen van Vlaanderen en Brussel en gaven die informatie door aan de lokale organisatoren van activiteiten.

Op zondag 23 april 2023 vond Erfgoeddag plaats met als thema "Beestig".

Erfgoed Viersprong werkte samen met de lokale diensten bij het opzetten van meerdere activiteiten zoals o.m. de Expo rond Harry Malter (Destelbergen) i.k.v. het CyRCuS-project en de Expo 'Doven zien' (niet binnen het officiële Erfgoeddagprogramma, wel een activiteit op Erfgoeddag).

Volgende activiteiten stonden op het programma:

- Destelbergen: Expo 'Malter. Van dierencircus naar familiepark' (cultuurdienst Destelbergen)
- Lochristi: Rondleiding 'Beestjes in de Sint-Eligiuskerk Zeveneken (landelijke gilden en kerkraad Zeveneken)
- Melle: Demonstratie 'Vinkenzetting' en Expo 'Vinkenzetten door de eeuwen heen' (Erfgoedpunt Melle & A.Vi.BO vzw)
- Merelbeke:
  - Expo & Rondleiding 'Het morfologisch museum opent de deuren. De geschiedenis van de diergeneeskunde' (Dienst cultuur i.s.m. Faculteit Diergeneeskunde UGent)
  - Lezingreeks (Dienst cultuur i.s.m. gemeente Merelbeke):
De geschiedenis van de veterinaire verloskunde
Van 'paardenkunde' naar 'veeartsenij' tijdens een eeuw van Verlichting
De modernste technieken toegepast op het paardenhart: een BOOST voor de behandeling van ritmestoornissen
Beestjes en plantjes in en rond onze erfgoedgebouwen
  - Expo Allemaal Beestjes (De Muntenaar i.s.m. gemeente Merelbeke)
- Oosterzele:
  - Vleermuizen: verborgen bewoners van kerken en kastelen (HG Land Van Rode i.s.m. Vespertillo vzw)
- Sint-Lievens-Houtem: Rondleiding 'Achter de poorten van 't Hof te Bruysbeke' (Heemkunde Houtem)

Erfgoed Viersprong ondersteunde de organisatoren bij de communicatie van hun activiteiten. Het programma werd gebundeld in een gedrukte brochure (1500 exemplaren) & verdeeld via de CC's/GC's, bibliotheken en deelnemende verenigingen. Het werd daarnaast via de pers, communicatiekanalen van Erfgoed Viersprong & gemeentelijke infomagazines gecommuniceerd. Op Erfgoeddag namen de medewerkers van Erfgoed Viersprong deel aan alle activiteiten. Er waren ongeveer 1400 bezoekers.

Erfgoedweek

Tijdens de Erfgoedweek werden scholen aangespoord om beroep te doen op het bestaande aanbod van educatieve pakketten van de erfgoedcel.

Vorbereidingen Erfgoeddag 2024

Op 28 november organiseerde Erfgoed Vierprong een brainstorm met quiz rond het thema 'Thuis' in WZC 't Fanzantenhof in Destelbergen. Tijdens de brainstorm stimuleren we verenigingen om samen te werken en middelen, kennis en expertise te delen. Later dat najaar ondersteunde de erfgoedcel de organisatoren bij het verder uitdenken en de registratie van hun activiteiten in de Erfgoeddagdatabank. We keken de activiteiten na en gaven feedback waar nodig.

Toegankelijke presentatieformats en alternatieve toonplekken

We gingen samen met gemeentes, verenigingen en collectiebeherende organisaties op zoek naar verfrissende manieren en alternatieve toonplekken om erfgoed bij de inwoners te brengen. Ook in onze eigen acties en projecten hielden we deze doelstelling voor ogen.

CyRCuS:

- In Destelbergen liep van 24 april t.e.m. september '23 een mini-expo over Harry Malter. Als locatie werd het Gemeentelijk Ontmoetingscentrum gekozen
- Tijdens Houtem Jaarmarkt werd het circusverleden van de jaarmarkt geëerd met bedrukte zeildoeken op nadarhekkens, een caravan waarin beeldmateriaal werd afgespeeld en opstelling in de kerk.

Meerstraat Straatexpo: we deden een oproep tot deelname aan een straatexpo waarbij de inwoners gevraagd werd om een gepersonaliseerde affiche over hun gewoontes en tradities aan hun raam op te hangen.

E17-project: Binnen het E17-project ontwikkelden we i.s.m. Cultuurregio Leie-Schelde en Zuidwest een rijdend museum. Het rijdend museum werd voor het eerst voorgesteld op 28 september, op het E17-café bij TVH. Het museum reisde in 2023 rond in regio Zuidwest langs bibliotheken, culturele centra etc. Vanaf midden 2024 reist de expo rond in regio Viersprong. Voor de podcast werd ook specifiek gezocht naar een alternatieve, laagdrempelige benadering die ook door niet-erfgoedliefhebbers gesmaakt wordt. (zie OD 3.2)

Antoine Van Loocke: i.s.m. Antoine Van Loocke en gemeente Oosterzele werd een vitrinekast met mini-expo permanent opgesteld in de bibliotheek van Oosterzele. De expo brengt het lokaal verhaal 'Van graan tot brood' (een link naar deze molengemeente) en het circulair ambachtelijk werken van Van Loocke adhv een 15-tal objecten. De expo bestaat uit persoonlijk materiaal, bruiklenen van het MOT, twee eindwerken uit het meester-leerlingtraject, en een schenking tentoon. In 2024 wordt deze expo nog verrijkt met audiomateriaal.

Daarnaast speelde de erfgoedcel in op enkele lokale vragen rond presentatie en erfgoedparticipatie:

- Erfgoed Viersprong ondersteunde de gemeente Oosterzele bij de viering van 75 jaar markt Scheldewindeke. Erfgoed Viersprong bewaakte hierbij het erfgoedluik (zowel historiek van de markt, oproep beeldmateriaal, als de traditie van het marktgebeuren van kramers en bezoekers) en ondersteunde bij de publieksaanpak (advies bij opmaak brochure, aanwezigheid op de festiviteiten)
- Overleg met gemeente Melle over inhoud en scenografie bij de tentoonstelling 1000 jaar Gontrode.

Digitale presentatie: erfgoedbank

De erfgoedbank Land van Rode werden ook in 2023 gebruikt om een breed publiek van thuis uit collecties in de regio te laten ontdekken. Binnen de projecten werden thematische collecties aangemaakt.

OD 2.2: Erfgoed Viersprong actualiseert haar publieksgerichte communicatie en ondersteunt en stimuleert erfgoedactoren bij de optimalisering van hun eigen communicatie.

Publieksgerichte communicatie

De **website** www.erfgoedviersprong.be kende in 2023 een gebruikersaantal van 2612 bezoekers. De gemiddelde bezoekduur was 3 minuten 34 seconden. De website kende 18.4% terugkerende bezoekers. Al deze cijfers kenden een daling t.o.v. 2022. Wat de doorverwijzing betreft: 6,8% van de bezoekers kwam via social media op de website terecht, 62,2% via zoekfuncties, 30,8% surfte meteen naar de site, 3,3% kwam er via een doorverwijzing. De cijfers geven een stijging van het bereik via zoekfunctie, social media en rechtstreekse raadpleging aan, maar een sterke daling via doorverwijzing.

Opmerking: Bij het opvragen van deze gegevens bij googleanalytics merkten we een sterke verandering tov de cijfers van vorig jaar. Verdere analyse wijst op onverklaarbare pieken in de vorige jaren die het bezoekcijfer toen de hoogte in joegen. Dit wordt verder onderzocht in 2024.

In 2023 werden 12 **nieuwsbrieven** verstuurd. De nieuwsbrief heeft 1020 abonnees, een stijging ten opzichte van 2022. De nieuwsbrief wordt door 49% geopend.

Sociale Media: Op Instagram en facebook worden regelmatig berichten gepost over activiteiten in de regio, de werking en activiteiten van Erfgoed Viersprong (ook achter de schermen) of overlegmomenten met de sector.

Communicatie van erfgoedactoren

In de vorming rond “erfgoed en jongeren” (zie OD 2.3) werd specifiek aandacht besteed aan communicatiestijl op maat van jongeren.

Erfgoed Viersprong in de pers

De publieksgerichte communicatie en uitgestuurde persberichten n.a.v. de diverse projecten hadden een duidelijke impact. Erfgoed Viersprong (of een van de projecten) verscheen een 60-tal keer in de pers. Behalve de gemeentelijke infobladen, was ook het regionieuws (voornamelijk Laatste Nieuws en Nieuwsblad) goed vertegenwoordigd. Ook lokale radio en televisie vonden de weg naar de projecten van Erfgoed Viersprong. Tot slot wijdden ook enkele gekende magazines (De Lage Landen en Eos) artikels aan het E17-project. De aandacht in de pers was ook te merken aan bv. luistercijfers van de podcast etc.

OD. 2.3: Erfgoed Viersprong stimuleert en begeleidt erfgoedgemeenschappen om participatiever te werk te gaan en maakt inwoners warm voor een actieve participatie aan de cultureel-erfgoedwerking in de regio.

Een teamlid van erfgoed Viersprong is lid van de collegagroep participatie. De daar opgedane expertise stroomt waar mogelijk door naar het lokale veld.

Ondersteuning van lokale cultureel-erfgoedprojecten

Sinds 2021 voorziet een nieuw subsidiereglement ondersteuning voor cultureel erfgoedprojecten (basissubsidie van 500 euro, tot 1500 euro bij het beantwoorden van extra criteria zoals innovatie, diversiteit in doelpubliek, samenwerking in andere domeinen en duurzaamheid). Aanvragers moeten op voorhand een afspraak maken met Erfgoed Viersprong om het project toe te lichten, hierbij krijgen ze ook advies rond participatie, inclusiviteit etc.

Een externe commissie beoordeelt de aanvragen en schrijft een advies aan de raad van bestuur. In 2023 werden 4 dossiers ingediend en goedgekeurd: Doven Zien door Erfgoedhuis Zusters van Liefde, Doof Vlaanderen en gemeente Merelbeke (tentoonstelling rond erfgoed uit de dovengemeenschap en portretten), Gezinsbond Vlierzele (uitwerking erfgoedwandeling), Heemkunde Houtem (tentoonstelling circus op Houtem Jaarmarkt) en Dr. Jozef Goossenaertskring Lochristi (restauratie VOSvlag).

Deze subsidies worden met de gemeentelijke bijdrage betaald.

In 2023 werd ook nog een subsidiedossier uit 2020 uitgevoerd en uitbetaald (uitstel wegens corona). Een project uit 2020 (tentoonstelling Jeanne Hebbelynck) gaf aan af te zien van verdere uitwerking en stortte het voorschot op de subsidie terug aan Erfgoed Viersprong.

Vorming erfgoed voor jongeren

Erfgoed Viersprong organiseerde i.s.m. Histories een vorming 'Hoe betrek je jongeren bij je erfgoedactiviteit' op 10 mei 2023 in de bibliotheek van Melle. Onder de deelnemers waren zowel vrijwilligers als professionelen van zowel binnen als buiten de regio.

<https://erfgoedviersprong.be/vorming/hoe-betrek-je-jongeren-bij-je-erfgoedactiviteit-voor-jongeren/>

Participatieve borgingstrajecten immaterieel erfgoed

Zie OD 1.5

Sensibiliseringsacties inzake participatie

De visie over de meerwaarde van participatie wordt standaard meegenomen en uitgedragen bij de ondersteuning van verenigingen, erfgoedgemeenschappen en lokale besturen bij hun erfgoedwerking. Enkele voorbeelden uit 2023: borgingstrajecten Houtem jaarmarkt, CyRCuS, Sint-Elooisviering Merelbeke, Ambrosiana Lochristi. Daarnaast is participatie de kern bij eigen projecten, bv. aanpak van het project Wij van de Wijk (cfr. 3.1)

Erfgoededucatie

De website werd verrijkt met een dossier rond erfgoededucatie onder het luik 'ondersteuning'. Het dossier bundelt het educatief aanbod van Erfgoed Viersprong, verwijst door naar de Erfgoedweek, het aanbod in Vlaanderen en in de regio. We deden een oproep naar erfgoedliefhebbers, -doeners, -werkers en -beheerders met de vraag of ze een permanent aanbod hebben dat ze op onze website een plek willen geven. De website van Viersprong kan op die manier ook een doorverwijsplek voor leerkrachten in de regio worden. De pagina blijft openstaan voor aanvulling. Voor de Erfgoedweek wordt vanaf nu deze pagina onder de aandacht gebracht.

Binnen het project CyRCuS ontwikkelden we i.s.m. Oetang Learning Designers een lespakket voor het 4^e-6^e leerjaar. Het pakket werd augustus '23 gelanceerd samen met een wedstrijd. Het werd bij de lokale scholen samen met de lokale besturen bekendgemaakt met een flyer en brief. Via partners bereikten we ook alle scholen in Gent. Het pakket staat op Klascement. Alle content is gratis beschikbaar via de projectwebsite.

Binnen het project 50 jaar E17 wordt eveneens een educatief pakket voorbereid. In december 2023 werd hiertoe een prijsvraag uitgestuurd. (zie ook OD 3.2)

Participatie en diversiteit

Begeleidingstraject De Gonde

Erfgoed Viersprong ondersteunt Heemkring De Gonde (Melle) om haar werking participatiever te maken en een breder deel van de bevolking te laten deelnemen. (cfr. OD 4.2)

OD 2.4: Participatie en inclusiviteit zijn belangrijke aandachtspunten in de werking van en bij de ondersteuning door Erfgoed Viersprong. Specifieke aandacht is er voor patiënten uit de geestelijke gezondheidszorg en gezinnen met kinderen.

Participatie en inclusiviteit

Na het traject bij het Agentschap Inburgering en Integratie en opvolgende studiedagen (2021-2022) integreert Erfgoed Viersprong de bevindingen van het traject zo veel mogelijk in de algemene en projectwerking. Op deze manier is inclusiviteit en participatie van etnisch-culturele diverse groepen een algemeen aandachtspunt, waar bij projecten bij wordt stil gestaan. Dit is o.a. het geval bij de wijkprojecten, bij de ontwikkeling van het educatieve pakket Cyrcus, bij bepaalde onderdelen van van het E17-project etc. Ook staat het regelmatig op de agenda van de raad van bestuur. Erfgoed Viersprong overlegde ook o.a. met de erfgoeddienst gemeente Merelbeke over mogelijkheden om activiteiten op maat van deze doelgroep te ontwikkelen voor Erfgoeddag 2024. Erfgoed Viersprong nam deel aan de enquête erfgoedcellen en diversiteit + feedbackmoment op 13/12/2023.

Kinderen als doelgroep

Circusproject: cfr. 1.5.

Erfgoeddag: extra aandacht voor deze doelgroep bij een aantal erfgoeddagactiviteiten

Erfgoed & welzijn

Project 'Thuiskomen'

Zie OD 2.5

OD 2.5: De expertise die Erfgoed Viersprong uitbouwde in de samenwerking tussen erfgoed en de sector van geestelijke gezondheidszorg wordt blijvend geactualiseerd en verdiept. Er wordt onderzocht of de methodiek van het pilootproject "Ingemaakt Erfgoed" toegepast kan worden in andere instellingen in de regio.

Project 'Thuiskomen'

Binnen het traject Erfgoed en welzijn wordt in 2024 een project uitgerold met nieuwkomers. 'Thuiskomen' is een project dat het mentaal welzijn van nieuwkomers ondersteunt door middel van een workshopreeks a.d.h.v. lokaal cultureel erfgoed. Het biedt inburgeraars de mogelijkheid om deel te nemen aan een sociale activiteit waarbij ze hun netwerk kunnen uitbreiden. Ze leren nieuwe

mensen kennen en oefenen tegelijkertijd hun Nederlands.

Ter voorbereiding van dit traject werd in 2023 expertise uitgewisseld met deskundigen uit diverse sectoren: Bart De Nil, expert Erfgoed & welzijn (11/1, 27/3, 19/6, 20/7, 11/9, 12/9, 7/11, 13/12, 20/12) FARO, (12/9, 11/12), OCMW Melle (12/9), Bib Melle (12/9), Erfgoedpunt Melle (19/6, 20/7, 12/9), Agentschap Integratie en inburgering (12/9, 13/12) en Sociale Dienst Merelbeke (12/9, 13/12).

Lerend Netwerk Zorg, Welzijn & cultureel erfgoed

In 2022 werd met een aantal organisaties die in het verleden piloottrajecten rond erfgoedcollecties; zorg en welzijn hadden uitgewerkt, onderzocht of een lerend netwerk rond welzijnsgericht erfgoedwerk wenselijk en/of noodzakelijk was/is. Dat bleek het geval.

Op 2 februari 2023 kwamen diezelfde organisaties bijeen. We overlegden met enkele andere baanbrekende cultureel-erfgoedorganisaties op het terrein van erfgoedwerk voor welzijn en zorg. Op 30 mei kwam de groep opnieuw samen om visie, doelstellingen, acties en werking van het lerend netwerk te formuleren. Op 10 november was er een derde bijeenkomst in het Museum Dr. Guislain met o.m. een rondetafelgesprek met Julia Cort, Community Engagement Manager aan Horniman Museum and Gardens (Verenigd Koninkrijk).

Erfgoed Viersprong leverde een bijdrage aan het septembernummer van *faro*, tijdschrift voor cultureel erfgoed. Het werd een dossiernummer rond erfgoed, zorg en welzijn. Ans Van de Cotte & Bart De Nil schreven het artikel *Meer dan Erfgoed?* over de introductie van de aandacht over de introductie van het thema welzijn binnen de internationale cultureel-erfgoedsector en waar we vandaag staan:

https://issuu.com/faronet/docs/faro_2023_16_3_issuu/1?e=1829231/97622722

Netwerk- en studiedag cultuurinjectie: impact van cultuur op jongerenwelzijn, AZ Alma Eeklo

Op 4/5 kwamen de cultuur-, jeugd- én welzijnssector samen in Eeklo voor een netwerk- en studiedag rond het thema impact van cultuur op jongerenwelzijn. Wat zijn interessante acties en *good practices*? Hoe kunnen we elkaar ondersteunen? Het was een gevarieerde dag vol met boeiende sprekers uit diverse sectoren en de mogelijkheid om ervaringen en expertise uit te wisselen.

Ontmoetingsdag Erfgoed, Zorg & Welzijn in Museum Dr. Guislain.

Op 30/11 nam Erfgoed Viersprong deel aan de Ontmoetingsdag Erfgoed Zorg & Welzijn: een dag waarop de verschillende sectoren mekaar konden ontmoeten en werden uitgenodigd om buiten de grenzen van het eigen vakgebied te treden. We gingen gesprekken aan over de mogelijkheden en uitdagingen van welzijns- gericht erfgoedwerk en het bewaren en ontsluiten van erfgoedcollecties van zorg en welzijn.

OD 2.6: Erfgoed Viersprong stimuleert en ondersteunt toeristische diensten en andere toeristische actoren om het toeristisch erfgoedpotentieel van de regio verder te ontwikkelen. Hierdoor vergroot de uitstraling van en belangstelling voor het cultureel erfgoed binnen én buiten de regio.

Binnen het meester-leerlingtraject rond het veredelen van azalea's werd de samenwerking met het LoS gefaciliteerd. Het traject zal documentatie- en educatief materiaal genereren over het heden en de toekomst van de azaleateelt. Het materiaal zal nadien een plek krijgen in het lokaal museum.

Erfgoed Viersprong nam deel aan sessies binnen het visietraject van Toerisme Vlaamse Ardennen en bracht visie en expertise vanuit erfgoedwerking in (19/10).

Erfgoed Viersprong voerde een verkennend gesprek met Stokerij van Damme mbt hun idee rond het uitwerken van een belevingscentrum op de site.

De toeristische dienst van Oosterzele is partner bij de uitrol van de tentoonstelling van het werk van messenmaker Antoine van Loocke in de lokale bibliotheek (zie ook 1.2 en 1.5)

3. Vernieuwende thematische erfgoedtrajecten

SD3: Erfgoed Viersprong initieert vernieuwende thematische erfgoedtrajecten. Hierbij gaat extra aandacht naar de ontwikkeling en toepassing van participatieve methodieken en het delen van de opgebouwde expertise.

OD 3.1: Cultureel erfgoed dat door inwoners als typerend wordt ervaren voor het leven in buurten, wijken en dorpen, wordt actief verkend. Inwoners, erfgoedactoren en Erfgoed Viersprong gaan met een brede blik aan de slag met dit erfgoed. Erfgoed Viersprong ontwikkelt, samen met diverse experts ter zake, methodieken voor het opzetten van dergelijke participatieve erfgoedtrajecten.

In 2023 werd het eerste wijkproject uitgerold. 'Wij van de Wijk Meerstraat' was een participatief buurtproject van Erfgoed Viersprong (Erfgoedcel en IOED) i.s.m. de gemeente Oosterzele (GC De Kluize). Het dook samen met de inwoners de straat in op zoek naar oud en nieuw wijkerfgoed. Het was een duik in het verleden, met blik op de toekomst.

Gezien de financiële tegenslag in 2022 (het mislopen van extra projectsubsidies) besloten we om bij dit eerste project een kleinere aanpak te hanteren. We maakten een analyse op van aanwezig erfgoed, sociale dynamiek en demografie van verschillende wijken in Oosterzele en Sint-Lievens-Houtem. Op basis van deze gegevens beslisten we in samenspraak met de cultuurdiensten van beide gemeenten, om een project uit te rollen in de Meerstraat in Oosterzele.

Het project kende zijn start op de Dag van de Buren (27/5), met een kick-offmoment bij de lokale B&B Wellnest. Al snel bleek er in de straat animo te zijn voor het project en gingen we enkele actieve maanden van aanwezigheid in de straat tegemoet. Met verschillende acties waarbij op maat gebruik gemaakt werd van verschillende participatieve methodieken, sprokkelden we een diversiteit aan erfgoed en konden we een nieuwe sociale dynamiek in de wijk bekomen. Dit mondde zelfs uit in de opstart van een nieuw wijkcomité. Een overzicht van de acties is te vinden op de projectwebsite <https://erfgoedviersprong.be/wijvandewijk/>

Het gesprokkelde werk bundelden we in een geïllustreerde kaart van de straat: de Meerstraatkaart, van de hand van Eva Neyrinck. De illustratie is doorspekt met lokale verhalen, weetjes en stukjes geschiedenis van de Meerstraat. De elementen die de kaart haalden, werden samen met de inwoners beslist tijdens een Ontdekkingstoer in de straat.

Het project kent eind januari '24 zijn slot, met een nieuwjaarsreceptie voor de straat en voorstelling van de kaart. Een samenwerking tussen het nieuw buurtcomité en Erfgoed Viersprong.

Project 2024: voorbereiding

Cfr. OD 4.3

OD 3.2: Via een participatief project verkent Erfgoed Viersprong het cultureel erfgoed in de regio in relatie tot de mobiliteitscultuur vanaf de tweede helft van de 20ste eeuw tot op heden en in de toekomst, en plaatst het in de kijker.

Project 50 jaar E17

Een regio-overschrijdend project

In januari 2023 kregen we bericht dat de projectsubsidie voor cultureel-erfgoedwerking op bovenlokaal niveau voor het project “E(xpo) 17. Sporen van 50 jaar snelweg en haar bewoners” werd goedgekeurd. De drie erfgoedcellen Zuidwest, Leie Schelde en Viersprong gingen hierna aan de slag om het project op poten te zetten.

Onderdelen van het project:

- Rijdend museum
    - o In januari 2023 werd een bestek uitgestuurd naar verschillende scenografen en vormgevingsbureaus. Het voorstel van Impessant Plus kwam als beste er uit. In het voorjaar zaten de betrokken erfgoedcellen en het ontwerp bureau samen voor een eerste brainstorm en leverden we de inhoudelijke info aan. Er werd gekozen voor een ontwerp dat past in een (deel)wagen type cargo, klein vervoer.
    - o Inhoud: Enkele tafels werden bedrukt met een tijdslijn en inhoudelijke info over de snelweg en impact aan de hand van 5 thema's.
      - Verbinden en groeien
      - Impact en uitdagingen
      - Sporen en littekens
      - Reizen en rusten
      - Veiligheid en onheil

Er werd gekozen voor een diverse benadering, waarbij zowel het erfgoed van de aanleg en tijdsgeest aan bod komt, de mijlpalen doorheen de jaren, als tegenstemmen tot toekomstvisie.

Naast de bedrukte panelen, kan ook digitaal info *en route* toegevoegd worden via verschillende stemmen. Een babbelbox nodigt ook uit tot participatief verzamelen van verhalen rond de E17.

  - o Het rijdend museum werd voor het eerst voorgesteld aan het publiek met een officieel persmoment op het E17-café op 28 september bij TVH in Waregem (langs de snelweg). Daarna begon de rondreis door regio Zuidwest. In voorjaar 2024 zal het rijdend museum in regio Leie Schelde te zien zijn, vanaf juni 2024 komt regio Viersprong aan de beurt.
- Podcast 'Alle E17 goed!'
  - o Er werd gekozen om geen een klassieke erfgoedpodcast met getuigenissen en verteller te laten creëren, maar voor een artistiek project door audio- en theatermaker Lucas Derycke en theatermaker, speler en schrijver Ellis Meeusen.
  - o Inhoud: De verzamelde getuigenissen (erfgoed aangeleverd door de drie erfgoedcellen) inspireerden de makers tot een creatieve podcast. Gebaseerd op waargebeurde anekdotes en feiten maar verwerkt tot nieuwe teksten en verhalen. Het resultaat is geen klassieke historische podcast die feiten en weetjes vertelt, maar is een opeenvolging van kleine menselijke verhalen waar je met een glimlach naar luistert. Kleine en grote feiten versmelten tot verschillende, vaak muzikale, episodes. Van dansen in de Boccaccio tot een gevonden mammoet, van de kettingbotsing in Nazareth tot een slaapwelgesprekje met een praatpaal, het passeert allemaal de revue en het gebeurde allemaal langs of op de E17. De titel is gebaseerd op de compilatiealbums 'alle 13 goed' uit de jaren '70, en de podcastnummers hebben ook de duur van een popsong (3 tot 6 minuten).

- Gratis te beluisteren op spotify
<https://open.spotify.com/show/6YWcZEM191zOOwtvhH5J7O>
- De podcast werd – samen met het Rijdend Museum – voorgesteld op het E17-café op 28 september en kon op de nodige persaandacht rekenen (o.a. lokale TV AVS, Radio 2 en verschillende kranten)
- In 2023 werd de podcast een 4000-tal keer effectief beluisterd (optelsom van de verschillende afleveringen)
- Truckerstradities in beeld
  - Vrachtwagens zijn vaste kost op de snelwegen, zo ook de E17. Binnen dit project wilden we op onderzoek gaan of deze diverse en vaak ongekende groep eigen gedeelde gewoonten en tradities heeft, en misschien zelfs een truckerscultuur? Zuidwest, Leie Schelde, Viersprong en Werkplaats Immaterieel Erfgoed stuurden een fotograaf op pad om dit te onderzoeken en in beeld te brengen.
  - Voorjaar 2023 werd na gesprekken fotograaf Koen Degrootte geselecteerd. Hij ging verschillende keren op pad en koppelde regelmatig terug met de partners ivm de aanpak en resultaten.
  - De resultaten zullen rond Erfgoeddag 2024 gelanceerd worden.
- Educatief pakket
  - In december 2023 werd een bestek uitgestuurd naar verschillende ontwikkelaars van educatieve (erfgoed)pakketten. Bedoeling is een pakket te ontwikkelen dat het erfgoed van de E17 en snelwegmobiliteit op een hedendaagse manier vertaalt naar het 4de-5de en 6de leerjaar. In januari vonden gesprekken plaats.
- Website: in najaar 2023 werd een eigen projectwebsite gelanceerd: <http://www.50jaare17.be>. Daarop wordt de info van het Rijdend Museum verzameld, aangevuld met alle erfgoed dat onderweg verzameld wordt. Ook alle projectonderdelen zijn er terug te vinden en alle activiteiten.
- Aandacht in de pers: naast het oppikken van uitgestuurde persberichten door audiovisuele en geschreven pers, kon het project ook op de aandacht rekenen van het EOS-magazine voor een uitgebreid artikel en magazine De Lage Landen dat een driedelige reeks aan de geschiedenis en impact van de snelweg wijdde.
- Afstemming en overleg
  - Naast de interne afstemming; de lokale brainstorms en informatiecampagnes, werd ook op Vlaamse schaal naar afstemming en partners gezocht. Zo werden bv. de andere erfgoedcellen langs de E17 op de hoogte gehouden en werd overlegd met enkele landelijke dienstverleners (WIE, Vai en meemoo)

Het project in regio Viersprong

Naast de ontwikkeling van de projectonderdelen, bekeek Erfgoed Viersprong ook hoe we in eigen regio dit thema best tot zijn recht kunnen laten komen, via enkele brainstormmomenten, een oproep tot materiaal en algemene communicatie rond het project.

Vanaf juni 2024 zal het project in regio Viersprong rondreizen. Hiertoe zat Erfgoed Viersprong met de verschillende geïnteresseerde gemeenten samen om een mooi programma samen te stellen.

Stage publieksgeschiedenis + jobstudente

Emma Verbesselt, student publieksgeschiedenis startte in najaar 2023 als stagiair in dit project. De hoofdmoot van de stage valt in 2024. Naast de algemene projectaanpak, zal ze vooral het educatieve luik mee opvolgen.

Jobstudent Annelyn Heida (reeds stagiaire bij het Cyrcusproject) werkte in de zomer en het najaar deeltijds als jobstudente. Ze deed voornamelijk (archieff-)onderzoek naar de aanleg en impact van de snelweg in regio Viersprong en deed de voorbereiding voor de publieksvertaling hiervan op de website.

Timing

Dit project loopt in 2023-2024. De voorbereiding voor de verschillende onderdelen liep vooral in 2023. Het publieksluik startte met focus in Zuidwest (najaar 2023), Cultuurregio Leie Schelde volgt in voorjaar 2024 t.e.m. mei), Erfgoed Viersprong zorgt voor de afronding (juni tot december 2024). In 2025 reist het project mogelijks door naar andere geïnteresseerde erfgoedcellen langs de route.

4. Samenwerking en expertisedeling

SD 4: Structurele samenwerking en expertisedeling op diverse niveaus versterkt het regionale erfgoedveld en verbetert de zorg voor en omgang met het erfgoed in de regio.

OD 4.1: Op regionaal vlak bewaakt Erfgoed Viersprong een geïntegreerde erfgoedwerking waarbij de erfgoedcelwerking en de Intergemeentelijke Onroerende Erfgoeddienst (IOED) elkaar aanvullen en versterken.

In haar gehele werking streeft Erfgoed Viersprong naar een geïntegreerde erfgoedbenadering waarbij erfgoedcel Viersprong en IOED Viersprong mekaar versterken. Dit was bv. het geval bij het participatieve wijkproject (Cfr. OD 3.1), adviesverlening bij de Vlaamse Waterwegen, Stokerij Van Damme, Open Monumentendag of de brainstorms rond 50 jaar E17. In het doorbraaktraject benadrukt Erfgoed Viersprong de meerwaarde van de synergie bij een erfgoedcel en IOED onder 1 koepel.

Gezamenlijk teamoverleg zorgt voor een geïntegreerde blik in de gehele werking.

OD 4.2: Erfgoed Viersprong ondersteunt het erfgoedveld in de regio door expertisedeling en versterking van het netwerk.

Klankbordgroep

In voorjaar 2023 keurde de raad van bestuur de nieuwe opzet en samenstelling van de klankbordgroep goed. Omdat er in 2023 verschillende projectmatige ontmoetingsmomenten waren (Erfgoeddag, Cyrcus, wijkproject, E17-project) waarop gedeeltelijk dezelfde groep werd samengebracht, kwam de klankbordgroep niet meer apart samen.

Netwerk- en brainstormmomenten:

Werkgroep Steenbakkererfgoed (29/9)

In 2022 organiseerden we samen met Erfgoed Vlaamse Ardennen en Cultuurregio Leie Schelde een **netwerkmoment** rond **steenbakkererfgoed langs de Boven-Schelde**. Noden werden toen in kaart gebracht. Ter opvolging werd in 2023 voorgesteld aan de deelnemers om een werkgroep op te starten. Idee is dat de werkgroep mee instaat voor het aanpakken van de noden. Een zevental personen stelden zich beschikbaar. De werkgroep kwam in 2023 een keer samen.

Brainstorm Erfgoeddag 2024: (zie 2.1) Op 28 november organiseerde Erfgoed Vierprong een brainstorm met quiz rond het thema 'Thuis' in WZC 't Fanzantenhof in Destelbergen. Behalve een inhoudelijke brainstorm was dit ook een netwerkmoment voor de aanwezige erfgoedactoren.

Binnen het CyRCuSproject werd op verschillende tijdstippen overlegd met de cultuurdiensten (fysiek & online, in groep & één-op-één) i.f.v. de samenwerking binnen het project.

E17-project: binnen het mobiliteitsproject/E17-project werden 2 brainstormmomenten georganiseerd. Een in beperkte kring, als sprokkelmoment met heemkundigen en een waarop breed uitgenodigd was.

Expertisedeling en loketfunctie

Erfgoed Viersprong houdt zich beschikbaar om vragen te beantwoorden en expertise te delen. In 2023 ontvingen we circa 120 expertisevragen. Lokaal waren er regelmatig individuele overlegmomenten op vraag van erfgoedspelers.

In 2023 was uiteindelijk niet voldoende ruimte om de expertisedeling via de website terdege te analyseren en uitrollen. Dit werd meegenomen in het actieplan van 2024.

Begeleidingstraject Erfgoed De Gonde

In het najaar van 2022 klopte erfgoedvereniging De Gonde (Melle) aan bij Erfgoed Viersprong m.b.t. hun toekomstige werking. Erfgoed Viersprong nam contact op met Histories om de mogelijkheden tot een gezamenlijk begeleidingstraject te bekijken. Vervolgens kwamen werkgroep Erfgoed De Gonde, Histories en Erfgoed Viersprong tweemaal samen (20/3 en 22/5), waarna de werkgroep in het najaar zelfstandig aan de slag ging. Met deze input zal het traject in 2024 vervolgd worden.

Organisatie van vormingen, infomomenten en workshops

- Workshop: Maak je eigen podcast (8/2 & 15/2) In samenwerking met Avansa regio Gent en bibliotheek Oosterzele
- Workshop: Smartphonefotografie en nabewerking met snapseed (8/5 & 15/5) . In samenwerking met Avansa regio Gent en bibliotheek Oosterzele
- Vorming: Hoe betrek je jongeren bij je erfgoedactiviteit? (10/5/2023) In samenwerking met Histories vzw en gemeente Melle
'Hoe jongeren bereiken?', het is en blijft een actuele vraag die bij veel – grote én kleine – organisaties leeft. In deze vorming geven we concrete tips over hoe je jongeren kan betrekken bij het organiseren van je erfgoedactiviteit en hoe je daarvoor jouw organisatie meer jongerenproof kan maken.
In het eerste deel van de vorming gaat lesgever Paulien Herck (AmuseeVous) dieper in op het uitbouwen van een structurele jongerenparticipatie. Nadien legt lesgever Anton Van Dijk (Mastiek) uit hoe je jouw activiteit meer kan aanpassen aan jongeren en je erfgoed aantrekkelijker maakt.

Uitleendiensten

Uitleendienst erfgoedcel

De erfgoedcel stelt materiaal ter beschikking dat door erfgoedverenigingen of particulieren kosteloos geleend kan worden. Een volledig overzicht van het materiaal in de uitleendienst is te vinden op de website van de cultureel-erfgoedcel: <https://erfgoedviersprong.be/ondersteuning/uitleendienst/>

Uitleenpunt voor de uitleendienst erfgoed van Faro

Erfgoed Viersprong was ook in 2023 uitleenpunt voor de uitleendienst van Faro. Er kwamen in 2023 zes aanvragen voor het uitlenen van materiaal binnen.

OD 4.3: Erfgoed Viersprong breidt haar netwerk uit naar andere beleids- en expertisedomeinen ter versterking en optimalisering van de werking.

Wijkproject: samenwerking met socio-cultureel werk, lokale diensten en welzijn

Voor het eerste wijkproject werd nauw samengewerkt met de lokale cultuurdienst. Er werd een werkgroep opgestart met inwoners van de wijk (cfr OD 3.1). Via de Cultuurraad werd samenwerking met andere verenigingen voorgesteld, maar daar werd niet concreet op ingegaan. Avansa Regio Gent was in de praktijk minder betrokken bij dit project, maar nam vooral een klankbordfunctie op.

Najaar 2023 werd de structurele samenwerking met Avansa Regio Gent opnieuw opgenomen i.h.k.v het nieuwe wijkproject (najaar 2024-2025). Er werden verschillende gesprekken met de lokale diensten gevoerd met als doel het aftoetsen van lokale opportuniteiten, relevant voor de keuze van de locatie van het project, en lokale samenwerking tot stand te brengen. Het project landde in Zaffelare (deelgemeente Lochristi). Er werd een partnerschap met het lokaal bestuur Lochristi, WZC Exalta (en 't Vaardeken, Zorgzame Buurten), LDC 't Fazantenhof en Werkplaats immaterieel erfgoed opgestart.

CyRCuS: samenwerking met onderwijs

Binnen het circusproject werd een educatief pakket ontwikkeld. Erfgoed Viersprong werkte hiervoor samen met OETANG Learning Designers. Binnen het traject werd regelmatig contact gelegd met het onderwijs en samenwerking opgezocht. Leerkrachten werden bevraagd mbt hun noden. Er werd een test in een klas georganiseerd. N.a.v. het project werd extra ingezet op het in kaart brengen van de scholen in de regio, de communicatiekanalen en werd een communicatiestrategie uitgetekend. Het project zorgde voor een verbreding van het lokaal netwerk.

Erfgoed & welzijn

Zie O.D. 2.5

Een personeelslid van Erfgoed Viersprong is lid van het Lerend Netwerk Zorg, Welzijn & cultureel erfgoed. Dit kwam samen op 2/2 en 30/5.

4/5: Netwerk- en studiedag cultuurinjectie: impact van cultuur op jongerenwelzijn, AZ Alma Eeklo

30/11: Ontmoetingsdag Erfgoed, Zorg & Welzijn in Museum Dr. Guislain

Diverse overlegmomenten i.k.v. project Thuiskomen

Diversiteit

Binnen de gemeenten blijven we op zoek naar partners hierin (bv. participatieambtenaren) ter versterking van een diversere erfgoedwerking. Ook binnen de Vierspronggemeenten is dit echter een aandachtspunt. In de eigen projecten bv. project thuiskomen en wijkprojecten werd ook verder ingezet op expertise rond (etnisch-culturele) diversiteit.

Regiovorming

In voorjaar 2021 kondigde de Vlaamse regering aan Vlaanderen te willen opdelen in verschillende referentieregio's die als krijtlijnen moeten dienen voor de verschillende intergemeentelijke samenwerkingsverbanden. Ook op Erfgoed Viersprong heeft dit een impact. Twee gemeenten (Oosterzele en Sint-Lievens-Houtem) werden ingedeeld bij referentieregio Vlaamse Ardennen, de overige vier gemeenten (Lochristi, Destelbergen, Melle en Merelbeke) bij referentieregio Gent. Aangrenzend aan Viersprong, werden ook Laarne en Wetteren ingedeeld bij referentieregio Gent (nu Dijk 92).

Erfgoed Viersprong ging het gesprek aan met Wetteren op 11/5/2023, en met Laarne op 15/5/2023.

Op 17/10/2023 gingen de cultuurschepenen van Oosterzele en Sint-Lievens-Houtem en Erfgoed Viersprong langs bij Erfgoed Vlaamse Ardennen om de toekomstige samenwerking te bespreken.

Doorbraakproject cultuur en erfgoed Referentieregio Gent

Binnen het kader van de regiovorming is Erfgoed Viersprong, samen met Comeet, Leie Schelde en intercommunale Veneco partner in een **doorbraaktraject cultuur en erfgoed referentieregio Gent** "op zoek naar een gedeeld toekomstscenario voor cultuur en erfgoed", onder begeleiding van VVSG. De coördinator van Erfgoed Viersprong is lid van de kerngroep en van de beleidsgroep in dit doorbraaktraject. De voorzitter is vertegenwoordigd in de beleidsgroep.

Begin 2023 werd een nota met aanbevelingen, afspraken, krijtlijnen en een tijdslijn geschreven. Deze werd voorgesteld op de burgemeestersoverleggen van Referentieregio Gent (3/2 en 10/2) en op een

digitale toelichting voor de bevoegde schepenen van de referentieregio (7/2). De nota werd ook op de verschillende raden van bestuur voorgelegd ter goedkeuring.

Na de zomer kwam de begeleiding door VVSG tot een eind. Er werd een eindrapport geschreven. Wel werd een aanvraag ingediend bij ABB voor verdere trajectbegeleiding. Vooral met focus op de toekomst van de IOED's in relatie tot de cultuur- en erfgoedwerking. Deze aanvraag werd echter niet goedgekeurd.

Een teamlid van Erfgoed Viersprong en Cultuurregio Leie Schelde stelden het doorbraakproject voor op de Inspiratiedag Regiovorming op 23 november 2023 in Mechelen.

Inhoudelijk zetten de drie subregio's in op onderlinge expertisedeling (o.a. door pooldagen voor alle personeelsleden), worden zakelijke en administratieve processen op mekaar afgestemd. Erfgoed Viersprong benadrukt binnen het doorbraaktraject vooral om de synergie tussen erfgoedcel en IOED ook in de toekomst te bewaren.

Fusies

De gemeente Lochristi (werkingsgebied Viersprong) en gemeente Wachtebeke (werkingsgebied Comeet) zullen fusioneren vanaf 1 januari 2025. In het kader daarvan werd de oefening gemaakt bij welke erfgoedcel de nieuwe fusiegemeente zal aansluiten. Hiervoor ging Erfgoed Viersprong in gesprek met Wachtebeke en Lochristi (ambtelijk op 23/6/2023, met betrokken schepenen op 6/7/2023).

OD 4.4: Erfgoed Viersprong houdt de lokale besturen nauw betrokken bij het cultureel erfgoed en de erfgoedwerking in de regio door structurele samenwerking. De werkingen worden op elkaar afgestemd.

Gemeentelijke ambtenaren

De gemeentelijke cultuurambtenaren zijn lid van de klankbordgroep en worden zo structureel betrokken bij de werking, in 2023 kwam de klankbordgroep echter niet apart samen.

Wel werden de cultuurambtenaren, bibliotheken en CC's structureel betrokken bij bepaalde projecten (circusproject, zie 1.5, wijkproject zie 3.1) en bij de onderzoeken rond de opstart van een bovenlokale cultuurwerking (zie hieronder).

Daarnaast waren verschillende ad hoc individuele overlegmomenten n.a.v. concrete vragen met alle gemeenten.

Met betrekking tot communicatie was er overleg en terugkoppeling met communicatie-ambtenaren van de verschillende gemeenten.

Gemeentebesturen

Erfgoed Viersprong zette de voorstellingsronde die gestart was in 2022 verder. Op 21 maart 2023 ging Erfgoed Viersprong langs bij een gemeenteraadscommissie van Merelbeke om de werking toe te lichten.

Raad van bestuur en dagelijks bestuur

De schepenen van cultuur en/of erfgoed en een lid van de oppositie per gemeente vormen de raad van bestuur.

Deze kwam samen op 8 februari, 27 maart, 7 juni, 4 oktober en 6 december. Tussendoor werd ook via mail contact gehouden.

Naast de structurele overlegmomenten waren ook hier verschillende ad hoc overlegmomenten met de betrokken schepenen.

Naast de overlegmomenten in groep, initieerde Erfgoed Viersprong ook individuele gesprekken met alle bestuursleden, met als de doel een terug- en vooruitblik halfweg onze beleidsperiode en in aanloop van de verkiezingen. Deze gesprekken verliepen in zeer positieve sfeer.

De voorzitter en coördinator vormen samen het **dagelijks bestuur**. De voorzitter wordt op de hoogte gehouden van de dagelijkse werking, voornamelijk via mail en telefoon.

Bovenlokale cultuurwerking

Vanuit verschillende gemeenten kwam de vraag naar de mogelijkheid om in de toekomst een bovenlokale cultuurwerking uit te bouwen in regio Viersprong. Alle cultuurdiensten en schepenen werden hierrond gecontacteerd. Op 2 mei 2023 organiseerde Op/Til een infosessie op maat in de regio. Na de infosessie bleken alle betrokken gemeenten (Destelbergen, Lochristi/Wachtebeke, Melle, Merelbeke, Laarne en Wetteren) geïnteresseerd om een gezamenlijk traject verder te onderzoeken. Hiertoe kwamen de cultuurambtenaren en bibliotheken samen op 29/6; 19/9 en 21/12 2023. Dit overleg wordt gefaciliteerd en gemodereerd vanuit Erfgoed Viersprong.

Daarnaast werden de betrokken gemeenten ter inspiratie ook uitgenodigd op de bovenlokale cultuurontmoeting Meetjesland en Leie Schelde (3/10/2023).

Een personeelslid van Erfgoed Viersprong volgde de infosessie rond subsidies voor bovenlokale projectsubsidies voor cultuur (20/12/2023), met het oog op het onderzoek en de voorbereiding van een aanvraag van een projectsubsidie ter voorbereiding van toekomstige bovenlokale cultuurwerking.

OD 4.5: Erfgoed Viersprong versterkt haar netwerk ook buiten de eigen regio en zet in op versterkte samenwerking en gedeelde expertise met de andere Oost-Vlaamse erfgoedcellen.

Oost-Vlaanderen

De Oost-Vlaamse erfgoedcellen kwamen eenmaal samen in 2023 op 30/1/2023. Lokale vormingen werden met elkaar gedeeld.

Naburige regio's

In het kader van het E17-project) werd met intens samengewerkt met Leie Schelde en Zuidwest. (zie OD 3.2).

Rond het steenbakkersnetwerk werd overlegd met EVA en Leie Schelde (zie OD 4.2)

Met het STAM werd overlegd in het kader van de voorbereiding van de expo Gentse gronden. (24/8/2023)

Een personeelslid van Viersprong zat in de jury voor de aanwervingsprocedure voor stafmedewerker cultureel erfgoed bij Comeet (26/10/2023)

Een personeelslid van Erfgoed Viersprong zetelde in de subsidiecommissie van Comeet, en in de subsidiecommissie van EVA.

Binnen referentieregio Gent worden op structurele basis "pooldagen" georganiseerd: alle personeelsleden van de betrokken IGS'en komen samen om expertise te delen en samen te werken. In 2023 gingen deze door op 13/3, 20/6 en 25/9.

Regiovorming/referentieregio Gent

Cfr. 4.3

OD 4.6: Er wordt structureel en projectmatig expertise uitgewisseld en samengewerkt met het Vlaams cultureel-erfgoedveld.

Overlegmomenten erfgoedcellen, georganiseerd door Faro:

Erfgoed Viersprong nam deel aan het erfgoedcellenoverleg op 9 februari, 25 mei, 21 september en 9 november; aan de collegagroep digi op 7 februari, 30 mei, 26 september en 15 december; aan de collegagroep participatie (26/1) en aan de collegagroep erfgoedzorg (2/3 en 16/11).

Erfgoed Viersprong was eveneens lid van de infosessies en intervisies rond regiovorming en de verschillende overlegmomenten rond Erfgoeddag.

Erfgoed Viersprong nam deel aan het groot onderhoud op 16/5

Alle personeelsleden van de erfgoedcel namen deel aan de erfgoedcellendag in Aalst op 16/6

Overleg landelijke dienstverleners en thematische overlegmomenten.

Erfgoed Viersprong nam deel aan verschillende overleg- en sectormomenten rond immaterieel erfgoed: Leve immaterieel erfgoeddag (3/6), ICE-dag erfgoedcellen (14/11).

Algemene vergadering Archiefpunt

Een personeelslid van Erfgoed Viersprong zetelde ook 2023 in de Algemene Vergadering van Archiefpunt. De erfgoedcel zet haar expertise mee in op vlak van archiefwerking bij vrijwilligersorganisaties en digitale participatie.

Expertisedeling immaterieel erfgoedwerking

- Internationale uitwisseling Vlaanderen – Finland (10/5): Vanuit Erfgoed Viersprong namen we, als vertegenwoordiging van de erfgoedcellen, deel aan een uitwisselingsmoment tussen Finse collega's Marsio Leena (ministerie) en Matti Hakamaki (accredited NGO en UNESCO erkend dossier), Werkplaats immaterieel erfgoed en CAG. We lichtten de lokale immaterieel erfgoedwerking toe en deelden onze expertise m.b.t. het borgen van immaterieel erfgoed.
- Deelname aan de Unesco Trefdag ter vertegenwoordiging van Houtem Jaarmarkt (11/5)
- Presentatie over de lokale immaterieel erfgoedwerking binnen de basiscurcus immaterieel erfgoed (org.: Werkplaats immaterieel erfgoed & FARO) (19/12)

5. Interne werking

SD 5: Duurzaamheid, kwaliteitszorg en kennisborging staan centraal in de interne werking van Erfgoed Viersprong. De werking is afgestemd op het heden en is klaar voor de toekomst.

OD 5.1: Erfgoed Viersprong besteedt extra aandacht aan kennisborging binnen de werking, en aan het ontwikkelen van methodieken en expertise die breed inzetbaar zijn. De competenties van de eigen medewerkers worden versterkt afhankelijk van de noden.

Vorming van het personeel

Om de competenties van de werknemers van de cultureel-erfgoedcel te vergroten, neemt het personeel deel aan vormingen en studiedagen die passen binnen het takenpakket en de opdrachten van elk personeelslid. Daarnaast zijn de personeelsleden ook lid van verschillende collegagroepen (zie OD 4.6)

Ellen Janssens:

- Verbindend communiceren, FARO (17/1, deel 2)
- Studiedag 'Ons gedeeld verleden', STAM – EGC Gent - FARO (23/3)
- Opening tentoonstelling 'Vierkante Kilometer, Ledeberg, STAM – EGC Gent (12/5)
- Rondleiding De Wilde Brouwers, Impactweek Provincie Oost-Vlaanderen (6/10)

Ans Van de Cotte:

- Netwerk- en studiedag cultuurinjectie: impact van cultuur op jongerenwelzijn, AZ Alma Eeklo (4/5)

Helena Vanommeslaeghe:

- Opleiding werken in wordpress website (ikv ontwikkeling website 50jaare17.be) op 10/11
- Vorming "In Goede Handen – Depotinrichting", georganiseerd door Faro (Belgisch Museum van de Vrijmetselarij en het Maçonniek Studie- en Documentatiecentrum (CEDOM-MADOC) op 27/11/2023
- Studie- en inspiratiedag regiovorming (VVSG) op 23/11/2023
- Infosessie projectsubsidie bovenlokale cultuurwerking (20/12/2023)

Projectfiches, draaiboeken en handleidingen

Er werd enkele draaiboeken voor administratieve en zakelijke processen verder uitgewerkt i.h.k.v de opstart van een administratief medewerker.

Stage opleiding informatiebeheer en bibliotheekwetenschappen

We kregen een aanvraag om stage te lopen bij Erfgoed Viersprong vanuit de opleiding informatiebeheer en bibliotheekwetenschappen. De timing was echter te krap om kwalitatieve ondersteuning te kunnen bieden. Wel werd Erfgoed Viersprong geïnterviewd in het kader van een paper over onze werking.

Stage master Publieksgeschiedenis

Stagiair Annelyn Heida vervulde haar stage binnen de master Publieksgeschiedenis bij Erfgoed Viersprong. In maart en april 2023 zette ze mee haar schouders onder het CyRCuS-project. Ze werkte zich inhoudelijk in, tekende en schreef verhaallijnen uit en verwerkte ze tot beeldverhalen op de projectwebsite (<https://erfgoedviersprong.be/cyrcus/beeldverhaal/>). Daarnaast werkte Annelyn mee aan de communicatie en start van het educatief pakket.

In september 2023 werd opnieuw een vacature voor een stagiaire publieksgeschiedenis opengesteld. Emma Verbesselt stelde zich kandidaat om stage te lopen op het E17-project, met focus op het educatieve luik. In het najaar startte ze op, de hoofdmoot van de stage zal in 2024 plaats vinden.

OD 5.2: De cultureel-erfgoedcel en de IOED stemmen hun interne werking op elkaar af met het oog op efficiëntie- en effectiviteitswinsten, zo bijvoorbeeld op het vlak van communicatie, vrijwilligersbeleid en personeelsbeleid.

Gezamenlijke communicatiestrategie

Erfgoed Viersprong voert een gezamenlijke communicatie waarbij erfgoedcel en IOED aan bod komen. Er wordt over gewaakt dat er een evenwichtige verdeling is tussen beide deelwerkingen.

Teamoverleg

Het intern overleg is standaard voor alle personeelsleden van Erfgoed Viersprong. Zo blijft iedereen op de hoogte van elkaars werk en kan heel snel op mekaar ingespeeld worden.

OD 5.3: De interne werking wordt blijvend geoptimaliseerd. Er wordt tussentijds grondig geëvalueerd op zakelijk, inhoudelijk en financieel vlak en bijgestuurd waar nodig.

Cyclus van functionerings- en evaluatiegesprekken

In 2023 werd een evaluatiegesprek met Helena Vanommeslaeghe afgenomen.

Zakelijke en financiële controle

Erfgoed Viersprong hanteert vaste uitgeschreven procedures die de zakelijke en inhoudelijke werking regelen. Het financiële luik van de projectvereniging wordt door de boekhouder (meermaals per jaar) en revisor (eenmaal per jaar) gecontroleerd.

Op 9 januari startte Mattias Parent als administratief medewerker bij Erfgoed Viersprong (0,4 VTE), voor de ondersteuning financiële processen, personeelsadministratie en de erfgoedbank. (betaald met gemeentelijke bijdrage)

In 2023 kreeg Erfgoed Viersprong RSZ-controle (17/4 + voorbereiding via mail). We kregen hiervan een positief verslag.

Verantwoording aan de raad van bestuur

De personeelsleden van Erfgoed Viersprong rapporteren over de zakelijke, financiële en inhoudelijke werking aan de raad van bestuur. Deze kwam in 2022 vijfmaal samen (cfr. OD 4.4). Het team neemt voltallig (excl. Administratief medewerker) deel aan de raad van bestuur ter bevordering van een goede lokale samenwerking en gedragenheid.

Overleg met de klankbordgroep

Cfr. OD 4.2

OD 5.4: Duurzaamheid is een belangrijk begrip binnen de interne werking van de erfgoedcel met extra aandacht voor digitale en ecologische duurzaamheid.

Ecologische duurzaamheid

Verschillende werknemers verplaatsen zich met de fiets voor dienstverplaatsingen.

Bij de bestelling van kantoor materiaal is aandacht voor ecologische duurzaamheid (bv. papier met FSC-logo). Bij organisatie van evenementen met externen is aandacht voor ecologische duurzaamheid (bereikbaarheid openbaar vervoer, catering etc)

Een medewerker van Erfgoed Viersprong nam deel aan het Groot Onderhoud (focus duurzaamheid). de inspiratie werd gedeeld met het hele team.

OD 5.5: Een duurzaam personeelsbeleid zorgt dat het menselijk kapitaal van de projectvereniging optimaal tot zijn recht komt.

Structureel intern overleg

Het team van Erfgoed Viersprong houdt minimum tweewekelijks intern overleg, in geval van telewerk is dit wekelijks. Daarnaast wordt ook thematisch overlegd.

Teambuilding

Op 27 juni was er een teambuilding voor alle personeelsleden van Erfgoed Viersprong. We gingen met het hele team naar Oostende voor een rondleiding *The Christal ship* en een namiddagje gezamenlijk uitwaaien.

OD 5.6: De vrijwilligers van Erfgoed Viersprong voelen zich goed in de werking en worden op professionele wijze omkaderd.

Inzet en ondersteuning van vrijwilligers

Erfgoed Viersprong doet regelmatig beroep op de hulp van vrijwilligers. Voor de start van elk project worden de vrijwilligers uitvoerig gebriefd. Ook tijdens het uitvoeren van de taken kunnen de vrijwilligers beroep doen op de (inhoudelijke en praktische) ondersteuning door de erfgoedcel. In 2023 werden de vrijwilligers vooral ingezet voor de inventarisatie van het religieus erfgoed. Stagiaire Annelyn Heida die werkte op het Cyrcusproject, bleef na afloop van de stage nog ondersteuning bieden als vrijwilliger.

Bedanking van de vrijwilligers

Erfgoed Viersprong organiseerde op 24/06 een **ontmoetingsdag** voor de vrijwilligers: een dag waarop ze bedankt worden voor hun inzet voor het erfgoed en elkaar beter kunnen leren kennen. In 2023 organiseerden we een art decowandeling in Ronse o.l.v. twee gidsen. De voormiddag werd afgesloten met een lunch.

Tijdens de **week van de vrijwilliger** kregen de vrijwilligers een kleine attentie. De vrijwilligers religieus erfgoed werden **getrakteerd** op een etentje op 31/6.

Geformuleerde aandachtspunten

1° Zet de expertise, aanwezig bij de lokale erfgoedactoren, mee in bij de uitvoering van het beleidsplan.

Binnen alle projecten worden de lokale cultuurdiensten en heemkundigen structureel betrokken. Dit was o.a. het geval bij het circusproject (1.5), wijkproject (3.1) en mobiliteitsproject (3.2).

Daarnaast werd ook ad hoc overleg gepleegd.

2° Zet in op het betrekken van cultureel diverse erfgoedgemeenschappen bij de werking. Het is niet omdat deze gemeenschappen minder aanwezig zijn in het werkingsgebied dat hun noden en erfgoed niet meegenomen moeten worden in de werking.

Erfgoed Viersprong houdt in haar (participatieve) trajecten specifiek rekening met de participatie van cultureel diverse erfgoedgemeenschappen en probeert een brede en diverse blik in haar gehele werking te incorporeren. Bij het uitwerken van de projectaanvraag wijkwerking (cfr. 3.1) was bv. extra aandacht voor deze groep, net als in het E17 traject (participatie van internationale vrachtwagenchauffeurs, cfr. 3.2). Ook bij de voorbereidingen en brainstorms voor het circusproject en bijhorend educatief pakket werd de diversiteit en internationale mobiliteit in het circuswezen, met de koppeling naar hedendaagse diversiteit mee onderzocht.

Zakelijke werking

1. Bestuur

Zie ook OD 4.4

De raad van bestuur werd vijfmaal samengebracht in 2023, naast opvolging via mail.

Het dagelijks bestuur zorgde tussentijds voor opvolging.

2. Personeel

In 2023 telde de erfgoedcel 4 personeelsleden, samen goed voor 2.9 VTE:

Ans Van de Cotte: coördinator erfgoedcel (0,8 VTE)

Inhoudelijke taken: opvolging trajecten religieus erfgoed (inventarisatie, waardering), trajecten geestelijke gezondheidszorg, communicatie

Ondersteunend: vrijwilligerswerking en -beleid,

Ellen Janssens: projectmedewerker participatie en ICE (1 VTE)

Inhoudelijke taken: trekker participatieve trajecten (bv wijktraject), ICE, ondersteuning bij diversiteitswerking, Erfgoedweek, expertise archieven

Ondersteunend: ondersteuning bij communicatie

Helena Vanommeslaeghe: coördinator Erfgoed Viersprong (0.7 VTE tewerkgesteld voor erfgoedcel; 0.1 VTE voor IOED.)

Inhoudelijke taken: opvolgen beleid, behoud en beheer museale collecties, opvolging erfgoedbank, ondersteuningsbeleid (projectsubsidies), visievorming diversiteit, Erfgoeddag, opvolgen regiovorming

Ondersteunend: zakelijk beheer, personeelsbeleid, afstemming erfgoedcel – IOED

Mattias Parent: administratief medewerker (0,4 VTE, betaald met gemeentelijke middelen)

Inhoudelijke taken: opvolgen erfgoedbank (HR-aanvragen, inscannen materiaal ...)

Ondersteunende taken: zakelijke en administratieve ondersteuning (betalen van facturen, personeelsadministratie), opvolgen uitleendienst

3. Financiële en zakelijke werking

Bij aanvang van 2021 werd gezocht naar een grotere transparantie in de personeelskosten erfgoedcel en IOED. Hiertoe werd in samenspraak met het sociaal secretariaat een systeem met opgesplitste loonfiches opgemaakt: voor de coördinator Erfgoed Viersprong wordt de loonberekening apart gemaakt voor erfgoedcel (0.7 VTE) en IOED (0.1 VTE). Ook in 2023 werd met opgesplitste loonberekening gewerkt.

Administratief medewerker Mattias Parent wordt niet met Vlaamse middelen betaald. Zijn loonkosten zijn dan ook niet opgenomen in de Excel met verantwoording voor personeels- en inhoudelijke kosten. Zijn gegevens zijn wel opgenomen in de Excel beleidsrelevante gegevens. In deze laatste tabel, zijn onder code 62 ook kosten zoals de verzekering AO mee opgenomen (voor een volledig overzicht: zie het overzicht op de resultatenrekening)

Ook in 2023 werd nog een uitbetalingen gedaan van projectsubsidies die in 2020 toegekend waren (toen nog onder Vlaamse middelen, langdurig uitgesteld door corona), goed voor 600 euro. (niet in de verantwoordingstabel opgenomen, want al verrekend in het jaarverslag van 2020) Ook werd een toegekende projectsubsidie uit 2020 teruggestort (eerst uitgesteld door corona, daarna niet meer opnieuw opgepikt). (deze 1500 euro werd wel verrekend in de verantwoordingstabel, omdat de uitgave in 2020 wel verrekend was.)